

21.01.2025

Asia/4

Päätettävä tässä kokouksessa

4

Uuden vammaispalvelulain mukaiset asiakasmaksut 21.1.2025 alkaen

HEL 2025-000121 T 02 05 00

Päätösehdotus

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta päättää, että 21.1.2025 alkaen vammaisen lapsen kodin ulkopuolella järjestettävästä asumisen tuesta peritään asiakasmaksu, joka on lapselta ja hänen vanhemmiltaan yhteensä enintään 500 euroa kuukaudessa. Asiakkaan, eli lapsen, henkilökohtaiseen käyttöön jätetään vähintään käyttövaran 182 euroa suuruisen summa. Asiakasmaksun suuruus määräytyy asiakkaan tulojen mukaan ja vanhempien tuloista maksu on enintään lapsen elatuksesta annetun lain 1–3 §:n nojalla määräytyvän elatusavun suuruisen.

Lisäksi sosiaali- ja terveyslautakunta päättää, että 21.1.2025 alkaen vammaispalvelulain mukaisen liikkumisen tuen kuljetuspalveluiden maksut määräytyvät Helsingin seudun liikenteen lippujen hintojen mukaisesti. Maksut ovat tällä hetkellä:

Asiointimatkat	Asiakasmaksu, euroa/matka
Asiointimatka, pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) ja Sipoo	3,20
Asiointimatka 7–17-vuotiaat, pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) ja Sipoo	1,60

Työ- ja opiskelumatkat	Asiakasmaksu, euroa/kuukausi
Työmatkat, Helsinki ja pääkaupunkiseutu (Espoo, Vantaa ja Kauniainen)	72,10
Opiskelumatkat, Helsinki ja pääkaupunkiseutu (Espoo, Vantaa ja Kauniainen)	43,30
7–17-vuotiaat, Helsinki ja pääkaupunkiseutu (Espoo, Vantaa ja Kauniainen)	36,10
Työmatkat, lähiseutu (ABCD-lippu)	118,80

21.01.2025

Asia/4

Opiskelumatkat, lähiseutu (ABCD-lippu)	71,30
--	-------

Asiakas maksaa kuljetuspalvelualueen ulkopuolelle tehdyistä opiskelumatkoista asiakasmaksuna julkisen liikenteen opiskelijalipun hinnan ja työmatkoista edullisimman julkisen joukkoliikennevälineen mukaisen asiakasmaksun

Asiakasmaksujen määrät seuraavat vastaavien Helsingin seudun liikenteen lippujen hintojen muutoksia vastaten aina joukkoliikenteen lipun hintaa.

Esittelijän perustelut

Projektisuunnittelija ***** on kutsuttuna asiantuntijana.

Lainsäädäntö

Lain sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992, jäljempänä asiakasmaksulaki) 1 §:n mukaan hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveysterveystoimintatarkastuksesta voidaan periä maksu palvelun käyttäjältä, jollei lailla toisin säädetä. Maksujen enimmäismäärät on määritelty asiakasmaksulaissa sekä asetuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992, jäljempänä asiakasmaksuasetus). Palvelusta ei saa periä niiden tuotantokustannuksia suurempaa maksua (asiakasmaksulaki 2 §). Hyvinvointialue voi päätöksellään ottaa käyttöön laissa ja asetuksessa esitettyä pienemmät maksut tai antaa palvelun maksutta. Helsingin kaupunkiin sovelletaan, mitä hyvinvointialueista on säädetty.

Uusi vammaispalvelulaki ja asiakasmaksut

Uusi vammaispalvelulaki (675/2023) ja laki vammaispalvelulain muuttamisesta (1075/2024, hyväksytty 30.12.2024) tulivat voimaan 1.1.2025. Uuden vammaispalvelulain myötä myös asiakasmaksulakiin tuli muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.1.2025 (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 678/2023). Uusi ja vanha vammaispalvelulaki ovat voimassa rinnakkain kolmen vuoden siirtymäajan ajan. Lain vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) perusteella tehdyt päätökset pysyvät voimassa päätöksiin merkityn voimassaoloajan, kuitenkin enintään kolme vuotta uuden vammaispalvelulain voimaantulosta. Päätös palvelusta on uusittava uuden vammaispalvelulain mukaiseksi ennen siirtymäajan päättymistä, mikäli vammaisen henkilö tekee siihen aloitteen tai hyvinvointialueen aloitteesta silloin, kun vammaisen henkilön palvelutarve sitä edellyttää.

Asiakasmaksu vammaispalveluissa määräytyy sen mukaan, onko asiakkaan palvelupäätös tehty vanhojen vai uusien säännösten mukaan. Asiakasmaksu määräytyy vanhojen säännösten mukaan, kunnes vanha palvelupäätös saatetaan uuden lain mukaiseksi. Jos palvelupäätös tehdään uuden lain perusteella, asiakasmaksu määräytyy uusien säännösten mukaan. Mikäli asiakas on hakenut vammaispalveluiden mukaista palvelua ennen uuden lain voimaantuloa, 31.12.2024 mennessä, hakemus käsitellään vanhojen säännösten mukaisesti.

Kodin ulkopuolella järjestettävä lapsen asumisen tuki

Uuden vammaispalvelulain mukainen lapsen asumisen tuki kuuluu hyvinvointialueen erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Vammaisella lapsella on subjektiivinen oikeus saada lapsen asumisen tukea, jos vammaispalvelulaissa määritellyt edellytykset täyttyvät.

Asumisen tuen järjestäminen kotiin on ensisijaista ja maksutonta. Lapsen asuminen voidaan järjestää kodin ulkopuolella vain, mikäli kotiin järjestetystä yksilöllisestä avusta ja tuesta huolimatta lapsen ei ole mahdollista asua kotona perheensä kanssa. Lapsen asumisen tuki kodin ulkopuolella voidaan järjestää perhehoitona tai enintään seitsemän lapsen ryhmäkodissa. (vammaispalvelulaki § 19)

Helsingissä vuonna 2024 alle 16-vuotiaita asiakkaita on ollut palvelussa 16 ja 16–17-vuotiaita kahdeksan.

Asiakasmaksun määräytymisperusteet

Ennen 31.12.2024 annetuissa asiakasmaksupäätöksissä 16–17-vuotiaiden asumispalveluiden asiakasmaksu määräytyi kuten yli 18-vuotiailla. Asiakasmaksu määräytyy tällöin pitkäaikaisen laitoshoidon ja pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksun mukaan. Alle 16-vuotiailta peritään asiakasmaksu pitkäaikaisen laitoshoidon maksun mukaisesti. Huoltaja tai edunvalvoja nostaa lapsilisät, eläkkeet ja muut tulot. Asiakasmaksun määrittely tehdään lapsen tulojen perusteella, ja lapselle jätetään käyttövara kuten laitoshoidossa.

Uudet asiakasmaksupäätökset 1.1.2025 alkaen käsitellään asiakasmaksulain 7 d §:n mukaisesti. Lapsen kodin ulkopuolella järjestettävää asumisen tuesta voidaan periä asiakasmaksu lapsen elatuksesta aiheutuneiden kustannuksen johdosta. Maksu on enintään lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) 1–3 §:n nojalla määräytyvän elatusavun suuruinen. Maksu jaetaan vanhempien kesken noudattaen, mitä lapsen elatuksesta annetun lain 2 §:n 1 momentissa säädetään vanhempien elatuskyvystä.

Sellaisen vanhemman osalta, joka on veloitettu suorittamaan lapselle elatusapua, hyvinvointialue voi maksua vahvistamatta periä ja nostaa lapselle suoritettavan elatusavun tai -tuen siltä ajalta, jonka lapsi asuu kodin ulkopuolella ja käyttää elatusavun tai -tuen lapsen asumisen tuesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Edellä mainitun lisäksi, hyvinvointialue voi periä kohtuulliseksi katsottavan maksun myös muista lapsen tai nuoren eläkkeistä, elinkorosta, elatusavusta, avustuksesta tai muusta jatkuvasta ja kertakaikkisesta tulosta, korvauksesta tai saamisesta kodin ulkopuolella asumisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi.

Lapselta ja hänen vanhemmiltaan perittävä maksu voi olla yhteensä enintään 500 euroa kuukaudessa. Lapselta maksua perittäessä on huolehdittava siitä, että lapsen henkilökohtaiseen käyttöön jää käyttövara, joka on perhehoidossa asuvalle lapselle pitkäaikaisen perhehoidon käyttövaran suuruinen ja pienryhmäkodissa asuvalle lapselle vähintään pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen käyttövaran suuruinen. Käyttövarojen suuruudesta säädetään asiakasmaksulain 7 c §:n 3 momentissa. Käyttövara on tällä hetkellä 182 euroa kuukaudessa.

Kodin ulkopuolella järjestettävän lapsen asumisen tuesta perittävän asiakasmaksun euromäärää tarkistetaan joka toinen vuosi kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitetun kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Käyttövaran euromäärä tarkistetaan joka toinen vuosi työntekijän eläkelain (395/2006) 98 §:ssä tarkoitetun työeläkeindeksin muutoksen mukaisesti.

Taloudelliset vaikutukset

Asiakasmaksujen muutoksia ja niiden taloudellisia vaikutuksia on arvioitu sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla laajasti eri asiantuntijoiden toimesta käytettävissä olevilla tiedoilla.

Tarkkaa tietoa asiakasmaksutuloista vanhan lain mukaisilla asiakasmaksuilla ei ole saatavilla. Alle 16-vuotiaiden osalta asiakasmaksutulot ajalla 1.1.–30.11.2024 olivat noin 33 000 euroa. Asiakasmaksutuloja 16–17-vuotiaiden osalta ei ole eriteltävissä yli 18-vuotiaiden tuloista.

Esitetyllä asiakasmaksulla ja nykyisellä asiakasmäärällä vammaisten lasten kodin ulkopuolella järjestettävän asumisen tuen asiakasmaksutulot olisivat korkeintaan noin 144 000 euroa vuodessa sen jälkeen, kun kaikkien asiakkaiden palvelupäätökset on muutettu uuden vammais- palvelulain mukaisiksi ja mikäli kaikkien asiakkaiden kohdalla täyttyy enimmäismaksu 500 euroa kuukaudessa.

Uusi asiakasmaksu tulee heti käyttöön niillä asiakkailta, jotka hakevat palvelua 1.1.2025 alkaen. Palveluun tulevien uusien asiakkaiden määrästä ei ole esittää arvioida. Nykyisille asiakkaille uuden lain mukainen asiakasmaksu tulee käyttöön, kun asiakkaan palvelupäätös on uusittu uuden lain mukaiseksi, joko asiakkaan omasta pyynnöstä tai hyvinvointialueen aloitteesta. Kaikki asiakkaat ovat palvelussa uuden lain mukaisilla palvelupäätöksillä viimeistään siirtymäajan päättyessä. Asiakasmaksutulojen arviointiin vaikuttaa myös se, että asiakasmaksu on tulosidonnainen ja siihen vaikuttaa sekä asiakkaan että hänen vanhempiensa tulot. Kaikkia edellä mainittuja tietoja ei ole käytettävissä tarkemman arvion tekemiseksi asiakasmaksutuloista.

Huomioitavaa on, että maksutulojen kertymään myös vaikuttaa sosiaalihuollon tasamaksujen lakisääteisten asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen mahdollisuus. Tämän tekijän vaikutuksia ei ole pystytty maksutulojen kertymää arvioitaessa ottamaan huomioon.

Liikkumisen tuki kuljetuspalveluna

Uuden vammaispalvelulain 28 §:n mukaan vammaisella henkilöllä on oikeus saada tarvitsemansa kohtuullinen liikkumisen tuki, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Liikkumisen tukea on järjestettävä työ- ja opiskelumatkoihin sekä työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan ja muun tavanomaisen elämän matkoihin. Liikkumisen tukea on lisäksi järjestettävä tarvittaessa valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkoihin.

Vammaispalvelulain 29 §:n mukaan liikkumisen tukea voidaan toteuttaa kuljetuspalveluna, henkilökohtaisen avun avulla, saattajan avulla, antamalla taloudellisenä tukena henkilön käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo, myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea tai muulla soveltuvalla tavalla.

Asiakasmaksun määräytymisperusteet

Asiakasmaksulain 7 f §:n mukaan hyvinvointialue voi periä vammaiselta henkilöltä kuljetuspalveluista enintään julkisen liikenteen maksua vastaavan asiakasmaksun tai muun siihen verrattavissa olevan kohtuullisen maksun silloin, kun liikkumisen tuki järjestetään uuden vammaispalvelulain 29 §:n mukaisena kuljetuspalveluna. Liikkumisen tuki on maksutonta silloin, kun se toteutetaan muulla tavalla kuin kuljetuspalveluna (asiakasmaksulaki 4 §).

Liikkumisen tuen kuljetuspalvelun asiakasmaksut 21.1.2025 alkaen:

21.01.2025

Asia/4

Vammaispalvelulain mukaisista kuljetuspalveluista perittäisiin 21.1.2025 alkaen asiakasmaksu, joka on Helsingin seudun joukkoliikenteen lippujen hintojen mukainen ja määrät seuraavat vastaavien Helsingin seudun liikenteen lippujen hintojen muutoksia vastaten aina joukkoliikenteen lipun hintaa.

Asiointimatkat	Asiakasmaksu, euroa/matka
Asiointimatka, pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) ja Sipoo	3,20
Asiointimatka 7–17-vuotiaat, pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) ja Sipoo	1,60

Työ- ja opiskelumatkat	Asiakasmaksu, euroa/kuukausi
Työmatkat, Helsinki ja pääkaupunkiseutu (Espoo, Vantaa ja Kauniainen)	72,10
Opiskelumatkat, Helsinki ja pääkaupunkiseutu (Espoo, Vantaa ja Kauniainen)	43,30
7–17-vuotiaat, Helsinki ja pääkaupunkiseutu (Espoo, Vantaa ja Kauniainen)	36,10
Työmatkat, lähiseutu (ABCD-lippu)	118,80
Opiskelumatkat, lähiseutu (ABCD-lippu)	71,30

Asiakas maksaa kuljetuspalvelualueen ulkopuolelle tehdyistä opiskelumatkoista asiakasmaksuna julkisen liikenteen opiskelijalipun hinnan ja työmatkoista edullisimman julkisen joukkoliikennevälineen mukaisen asiakasmaksun.

Toimivalta

Helsingin kaupungin hallintosäännön 10 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan, ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, toimialalautakunta omalla toimialallaan päättää tai hyväksyy perusteet ja rajat, joiden mukaan viranomaisen päättää, hinnoista, maksuista, vuokrista ja korvauksista sekä vapautuksesta toimialalle kohdistettavan maksun, korvauksen ja muun saatavan suorittamisesta.

Vaikutusten arviointi

21.01.2025

Asia/4

Lapsen kodin ulkopuolisen asumisen tuen asiakasmaksun muutos koskee kaikkia kyseisen palvelun käyttäjiä. Lapsivaikutusten arvioinnin mukaan suurin osa asiakkaista todennäköisesti selviää asiakasmaksusta ilman, että se vaikuttaa heidän taloudelliseen tilanteeseensa merkittävästi tai aiheuttaa ongelmia. Asiakkaan käyttöön jää aina vähintään käyttövaran suuruinen summa. Osalle asiakkaista uusi asiakasmaksu voi olla edullisempi kuin aiemmin, koska maksu voi olla korkeintaan 500 euroa kuukaudessa.

Asiakasmaksulla on asiakkaan lisäksi vaikutusta asiakkaan vanhempiin. Vanhemmilta perittävä osuus on enintään lapsen elatuksesta annetun lain 1–3 §:n nojalla määräytyvän elatusavun suuruinen. Vaikutuksen katsotaan kuitenkin olevan vähäinen, koska vanhempien osuus on korkeintaan elatusavun tai elatustuen suuruinen, joka on tarkoitettu kodin ulkopuolella asuvan lapsen elatukseen.

Asiakasmaksulla katsotaan olevan vähäinen vaikutus palvelun käytön määriin.

Kuljetuspalvelun asiakasmaksun suuruus on yhtenäinen vanhan vammais- ja sosiaalihuoltolain mukaisten kuljetuspalveluiden asiakasmaksun kanssa. Kuljetuspalvelua käyttävät asiakkaat ovat yhdenvertaisessa asemassa julkisen liikenteen käyttäjiin asiakasmaksun suuruuden suhteen. Asiakasmaksulla katsotaan olevan vähäinen vaikutus palvelun käytön määriin.

Asiakkaalle kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia voidaan ehkäistä tiedottamalla asiakasta alentamisen ja perimättä jättämisen mahdollisuudesta heti palvelun käynnistämisen vaiheessa asiakasmaksulain 11 §:n informointivelvoitteen mukaisesti.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Henna Järvinen, projektisuunnittelija, puhelin: 09 310 41126
henna.jarvinen(a)hel.fi
Ulla Hautamäki, asiakasmaksupäällikkö, puhelin: 09310 43604
ulla.hautamaki(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta

Tiedoksi

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut
Perhe- ja sosiaalipalvelut

21.01.2025

Asia/4

Terveys- ja päihdepalvelut
Toimialan yhteiset palvelut
Taloushallintopalvelut